

PEACE EDUCATION NETWORK

Pecyn Addysgu

Gwasnanaeth: Sadako a'r mil o grehyrod

Nod: i ystyried cost ddynol rhyfel ac i weld sut mae plant, y dioddefwyr diniwed mor aml, yn gallu gweithio dros heddwch.

Cynllunio/Paratoi: efallai byddwch eisiau dangos delwedd o Sadako yn ystod y gwasanaeth.

Mae'r gwasanaeth hwn yn fwyaf effeithiol os dilynir ef yn y dosbarth gyda sesiwn i wneud crehyrod *origami* yn cynnwys negeseuon heddwch y plant.

Mae'n bosib bydd cynnwys y gwasanaeth hwn yn gofidio rhai plant, felly byddwch yn ymwybodol o'r angen i'w ddilyn mewn ffordd sensitif.

1 Cyflwyniad

Eglurwch eich bod yn mynd i ddweud stori wrth y plant. Mae'r stori am ferch o'r enw Sadako. Mae'n stori drist, ond mae hefyd yn stori o ddewrder a gobaith.

2 Dweud y stori

Dim ond dwy flwydd oed oedd Sadako Sasaki pan laniodd y bom yn agos i'w chartref ger Pont Misasa yn Hiroshima, Japan ar y 6 Awst. Taflwyd Sadako trwy'r ffenest a rhedodd ei mam allan ar ei hôl, gam amau ei bod wedi marw, ond roedd hi'n dal yn fyw. Tra dihangodd Sadako, ei rhieni a'i brawd i ddiogelwch, fe laddwyd llawer iawn o bobl eraill. Dinistriwyd y ddinas bron yn gyfan gwbl mewn eiliadau.

Pan yr oedd Sadako ym 11wlyddyn 6 dechreuodd deimlo'n wan yn sydyn yn ystod gwrs addysg

gorfforol. Agorodd ei llygaid eto cyn hir, ond roedd pawb yn poeni amdani, felly roedd yn rhaid iddi weld meddyg y diwrnod nesaf a chael llawer o brofion.

Pan oedd y canlyniadau'n barod, aeth tad Sadako i weld y meddyg. Roedd y newyddion yn ddrwg. Dywedodd y meddyg bod math o gancr gyda Sadako a achoswyd gan y bom. Roedd hi'n sâl iawn a byddai'n rhaid iddi fynd i'r ysbyty. Efallai mai blwyddyn yn unig oedd gyda hi i fyw. Roedd Sadako wedi drysu – roedd 10 mlynedd wedi pasio ers i'r bom ffrwydro! Roedd calonau rhieni Sadako wedi torri. Ni allent oddef meddwl am gollu Sadako. Nid oeddynt eisiau i Sadako ofni mynd i'r ysbyty chwaith, felly gwnaeth ei mam *kimono* iddi – math arbennig o wisg o Japan. Roedd lluniau o flodau'r goeden geirios ar y defnydd, a helpodd hyn i Sadako deimlo'n well am adael ei theulu a'u ffrindiau.

Un diwrnod, daeth Chizuko, ffrind Sadako, i'w gweld. Fe roddodd hi aderyn wedi ei wneud o bapur aur wedi'i blygu i Sadako. "Enw'r aderyn hwn yw'r crëyr" meddai Chizuko. "Yn ôl hen chwedl, os gelli di wneud mil o'r rhain, yna gelli di wneud dymuniad." Unwaith i Chizuko ddweud y geiriau hyn, roedd Sadako yn gwybod mai dyna oedd yn rhaid iddi wneud. "Fe wna i fil o grehyrod! Yna efallai y caf fy nymuniad." Roedd y ddwy ffrind wedi cyffroi a dechreuodd y ddwy blygu'r papur yn syth. Roedd Sadako yn araf i ddechrau, ond cyn hir roedd hi'n gallu cofio pob plyg ac roedd y pentwr o grehyrod papur yn dechrau tyfu. Edrychodd Sadako ymhobman am fwy o bapur i wneud crehyrod newydd. Aeth y newyddion am ei thasg yn gyflym o amgylch yr ysbyty ac anfonodd cleifion eu hen bapurau newydd a phapur lapio ati, ac anfonodd y nyrsys y papur oedd yn lapio pecynnau moddion.

Pob dydd, fe wnâi ei gorau i eistedd lan digon i allu plygu'r papur, ond roedd yn mynd yn anoddach ac anoddach, nes iddi un diwrnod blygu ei chrëyr olaf. Rhif 644. Bu farw Sadako gyda'i theulu wrth ei gwely. Roedd y cancr wedi ei lladd. Nid oedd corff Sadako yn brifo rhagor

Yn angladd Sadako, gwnaeth ei rhieni roi'r crehyrod papur i'w ffrindiau ysgol. Roedd y plant yn falch i'w derbyn, ond roeddynt yn drist iawn am farwolaeth Sadako; roedd i weld mor annheg. Ar ôl iddynt siarad ymysg ei gilydd am eu teimladau, cafodd un ohonynt y syniad o wneud cerflun i ddweud stori Sadako a'r holl blant eraill oedd wedi marw oherwydd y bom. Cytunodd y plant eraill fod hyn yn syniad da. Cyn hir roedd plant ysgol ar draws Japan yn anfon arian. Anfonwyd digon o arian yn y diwedd er mwyn codi'r cerflun i gofio am Sadako. Safodd ffrindiau Sadako o'i amgylch gan deimlo'n falch ohoni. Mae'r geiriau hyn wedi'u hysgrifennu ar gerflun Sadako: *Dyma ein cri, Dyma ein gweddi: I greu heddwch yn ein byd.*

3 Casgliad

Mae hon yn stori drist, ond mae hefyd yn stori o ddewrder a gobaith, oherwydd mae Sadako wedi ysbrydoli plant ar draws y byd. Mae plant o lawer iawn o wahanol wledydd yn dysgu i wneud crehyrod papur. Weithiau maen nhw'n ysgrifennu eu dymuniadau am heddwch ar eu hadenydd. Mae miloedd o grehyrod papur yn cael eu cludo i gerflun Sadako ym mharc Hiroshima yn Japan, ac yn gorwedd wrth ei draed.

Ni all y crehyrod heddwch roi bywyd Sadako yn ôl iddi, ond gall pob un ohonom feddwl am un peth y gallwn wneud er mwyn gwneud ein teulu, ffrindiau, dosbarth neu'r byd ehangach yn fwy heddychlon. *Gofynnwch i'r plant: Beth fyddwch chi'n ei wneud?*

Gweithgareddau/adnoddau pellach:

- Ar gyfer gweithgareddau eraill yn ymwneud â Sadako, i ddysgu sut i wneud eich crehyrod papur eich hunain, ac i gael eich pecyn heddwch yn rhad ac am ddim, ewch i: www.cnd.org/education.
Gellir hongian y crehyrod ar gortyn i wneud arddangosfa brydferth yn yr ysgol.
- Darllenwch *Sadako and the Thousand Paper Cranes*, gan Eleanor Coerr, 2004.
- Gwyliwch ffilm fer neu gartŵn am Sadako, mae yna lawer ar gael ar-lein.
- Dysgwch am straeon eraill plant a effeithiwyd gan ryfel, fel: *Gervelie's Journey: A Refugee Diary* gan Anthony Robinson a Annemarie Young, 2010. Mae hwn yn rhan o gyfres o lyfrau 'Refugee Diary': *Mohammad's Journey* (Irac), *Hamzat's Journey* (Chechnya) a *Meltem's Journey* (Twrci).
- Dysgwch am y neges heddwch ac ewyllys da y mae pobl ifanc Cymru yn ei hanfon i bobl ifanc ar draws y byd yn flynyddol ar Ddiwrnod Ewyllys Da, 18 Mai (dyddiad y gynhadledd heddwch gyntaf ym 1899).
Gweler www.urdd.cymru/en/humanitarian/peace-goodwill.
- Ymunwch â'r mudiad i gefnogi Diwrnod Rhyngwladol Heddwch ar 21 Medi – ffeindiwch syniadau ar gyfer gweithgareddau a rhannwch eich cynlluniau ar gyfer heddwch i helpu ysbrydoli eraill ar draws y byd. Ewch : www.un.org/en/events/peaceday.